

NOYMAΣ

ΣΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΔΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 24 του Σεπτεμβρίου 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οίκουνδουν άριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 214

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ 'Ο πυρετός.
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ Διάλογος "Ινέρα και τού Βάρδουνα (μεταφρ. ἀπό τὰ Σανοκοπιτά).

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ "Ενα σύντημα.

Ν. ΒΕΗΣ 'Ο Ποντολόγος (συνέχεια)

ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΝΘΙΑΣ Τὸ λιβανωμένο σπίτι (τέλος).

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΓ-Ι-ΛΔ 'Από τὴ μπαλάντα τῆς φυλακῆς τοῦ Reading.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ 'Η Μεσαλίνα.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ Σπήλιος Πασαριάνης, Κατανεφαλᾶς.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα και Πράματα (Βίβλος ἀνοησιῶν—Τὸ μαρινάτο νομοσκίδιο—δὲ Ζαΐμης στὴν Κρήτη—Γιὰ τὸ «Νέον Πνεῦμα»—Θρησκεία και Πατρίδα).

Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑ

Διάβασα ὅσα ἔγραψε ἡ κ. Παλαμᾶς στὸν περισμένο «Νούμα» γιὰ τὸ «Νέον Πνεῦμα» τοῦ Γιαννόπουλου. Πρόχειρα καὶ βιαστικά, ἀλλὰ σωστὰ καὶ δίκαια μοῦ φάνηκαν. Οὔτε ποὺ μποροῦτε νὰ γραφτοῦν διαφορετικά· 'ις αὐτὴν ἵδη τὴν ἐρημερίδα,—γενναῖον δργανο μιᾶς 'Αναγέννησης ἀρκετὰ διαφορετικῆς ἀπ' αὐτὴν ποὺ εὐχαριζεται τὸ «Νέον Πνεῦμα»,—γιὰ βιβλία ἄξιο κ' ἔτσι κάποιας προσοχῆς, μά ποὺ σκληρότερ' ἀπ' δλους κι' ἄλλα κακομεταχειρίζεται τὸ συγγραφέα τοῦ «Ταξιδιοῦ» και τὸ μεταφραστὴ τῆς «Ἴλιαδας».

Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμᾶς ἡταν δύνας γραμμένο μὲ ὄργη μεγάλη. 'Ο πάντα ὄργισμένος Γιαννόπουλος βρήκε καὶ μιὰ φορὰ τὸ μάστορή του... 'Αλλὰ γι' αὐτὸ Ισια-ἴσια στοχάζουμαι—καὶ χάρουμαι—πῶς δὲ Γιαννόπουλος ἔξωφλησε πιὰ γιὰ τὶς βρισιές του και πῶς ἔχει τώρα καθε δικαίωμα νάκονηση γιὰ τὸ βιβλίο του, ἀπὸ τὸ «Νούμα» τὸν ἴδιο, και χωρὶς ὄργη λόγη. Στὴν ἀντιψυχαρική σελίδα τοῦ «Νέου Πνεύματος» δ. κ. Παλαμᾶς ξαράξει σταυρωτὰ δύο κόκκινες ματωμένες μολυβίες, ἀπειργάρχετες σὰν τὰ δικαιώματά μας. Κ' ἔτσι στιγματισμένο ἀλλὰ κ' ἔξαγνισμένο παίρνω ἕγω τὸ βιβλίο καὶ τὸ διαβάζω ἀπ' τὴν ἀρχὴν ὥς τὸ τέλος. Διαβάζω βέβαια και τὴν σύστημην σελίδα, γιὰ νὰ ἵδω ποιάν τὴν σχέση μὲ τὸ σύνολο. ἀλλὰ χωρὶς νὰ ξαφνισθῶ, καὶ προπάντων χωρὶς νὰ θυμάσω, δπως θὰ θύμωντα ἵσως—ξέρω κ' ἔγω; οἱ βρισιές εἶνε τόσο βαρείες! —πρὶν ἀπ' τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμᾶ. Είμαι λοιπὸν σὲ θέση νὰ μιλήσω γιὰ τὸ «Νέον Πνεῦμα» ἡτούχα, ψυχρά, ἀμερόληπτα, τελοσπάντων κατὰ τὴν παληὰ μου συνθήσεια. Καὶ πιστεύω πῶς δὲ «Νούμας» μοῦ τὸ ἐπιτρέπει.

Οἱ περισσότεροι δημοσιογράφοι, κι' αὐτοὶ ἀκόμα ποὺ ἔκαμαν θόρυβο γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Γιαννόπουλου, τὸ ἔκριναν μὲ πολλὴν εἰρωνεία και μὲ κάποια περιφρό νησι. Δὲ βρήκαν μέσχ του τίποτα νέον, και μάλιστα τὸ εἰπαντες ζάστερ : «Αύτὰ κάθε μέρα τὰ γράφουμε και μεῖς». Φυσικάτατο! Φυλλομέτρησαν μὲ τὴ συνειθισμένη τους ἀψηφοησιά τὸ βιβλίο, είδαν πῶς ἔχει ὅλο και βρισιές, συλλογίστηκαν πῶς κι' αὐτοὶ ἀλλο δὲν κάνουν παρὰ νὰ βρίζουν, κ' ἔβγαλαν γρήγορα-γρήγορα τὸ συμπέρασμα και τὴν καταδίκη τους : Πράμπατα ξαναπωμένη. 'Ο ίχνωνόπουλος ζρίζει τὸν Ψυχάρη; Τὸν βρίζουμε και μεῖς. Τὸ στρατό; Και μεῖς. Τὸ στόλο; Τὴ νεολαία; Τὸ Μεστριώτη; Και μεῖς. Θέλει ἐπανάσταση; Θέλουμε και μεῖς. 'Ονειρεύεται ἀναγέννηση; Τὴν ὄνειρευόμαστε και μεῖς. Ποῦ εἶνε λοιπὸν αὐτὴν ἡ πρωτοτυπία, τὸ παρθενικό καὶ τὸ πρωτόκουστο, ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ δικαιολογήσῃ τὸν περήφανο τίτλο, τὸ αὐθαδίκο υφός και αὐτὸ ἀκόμα τὸ ἐπιδεικτικὸ τύπωμα τοῦ βιβλίου, σὲ χίλια ἀντίτυπα πρωρισμένα νὰ χαριτωῦν; 'Αλλὰ ἡ πρωτοτυπία τοῦ βιβλίου δὲ φαίνεται μ' ἀπλὸ φυλλομέτρημα... Ηρέπει νὰ τοῦ ἀφιερώσῃ, κανεὶς μιὰν ἡσυχη ὥρα, ποῦ οἱ δημοσιογράφοι, ξέχωρ' ἀπὸ τὸ Γαβριηλίδη, δὲν τὴν ἔχουν διαθέσιμη ποτέ. Ηρέπει νὰ τὸ μελετήσῃ προσεκτικά. Καὶ τότε θὰ ιδῇ—δὲν εἶνε ἀπὸ κείνους ποῦ βλέπουν,—πῶς εἶνε ἀπὸ τὰ πιὸ πρωτότυπα, τὰ πιὸ νέα βιβλία ποῦ φάνηκαν 'ις τὸν καιρό μας, πῶς λέει πράγματα ποῦ ἀληθινὰ δὲν εἰπώθηκαν ἀκόμ' ἀπὸ κανένα, οὔτε δημοσιογράφο οὔτε κοινὸ θητό, και πῶς τὰ λέει μὲ τρόπον διλασθιόλου ξεχωριστό, δικό του, — «περικλογιαννοπούλεο».

*

'Αλλὰ τὸ νὰ πῆς ἀνείπωτα πράγματα και μὲ δικό σου τρόπο, αὐτὸ δὲν εἶνε πάντα τὸ σπουδαῖο. Κ' ἔνας τρελλὸς θὰ ἔκανε τὸ ίδιο. Τὸ ζήτημα εἶνε νὰ ἔχης, δπως ώραιότατα τὸ λέει δι λόγος μας, σερρά και τάξη. Νὰ ξεκινής ἀπὸ μιὰ ἡ περισσότερες ἀρχές, γνωστὲς κι' αὐταπόδεικτες, και νὰ φθάνης μὲ τοιο λογικό δρόμο σὲ νέες ἀρχές δικές σου, ἀποδειγμένες. 'Ετοι νὰ δείχνης πῶς εἶσαι ζηθρωπός ποῦ ακέπτεσαι, και πῶς τὰ λόγια σου δὲν κρέμουνται 'ις τὸν ἀέρα, πκρά πῶς στηρίζουνται σὲ κάποια βάση γερή και πῶς εἶνε σφικτοδεμένα 'ις ἔνα σύστημα.

Μὲ σύστημα προβάλλει σήμερα κι' δὲ Γιαννόπουλος. Μὲ σύστημα δικό του, μελετημένο, βασανισμένο, ξεφχνισμένο, ἀπὸ τὶς πρῶτες του ἀρχές ὥς τὶς ἔσχατες συνέπειες. Δὲν τὸ καταστρώσεις μὲ τοιοντακό στήματα τὸ μέτρο μας Πολύβιος· ἀλλὰ τοῦ ποντολόγου χάρι δι λόγος μας Πολύβιος· ἀλλὰ τοῦ ἀφιερωσης χρόνια και χρόνια, μπορῶ νὰ πῶ διλασθιόλου ζωή. 'Αφότου γνώρισα τὸ Γιαννόπουλο—και εἶνε παραπάνω ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια, —ἔτσι τὸν εἶδα νὰ σκέπτεται. 'Ο νοῦς του πάντα

ἐκεῖ, 'ις τὴν ἰδέα του, εἶτε ὅτι εἶπε ἀπὸ τότες, ὅλα εἶνε περιμένα ετὸν ἔδιο παρονομαστή. 'Απὸ κάθε παρονομαστή ποῦ ἔκαμε 'ις τὴν ζωή του, ἀπὸ κάθε του διαβασμα, ἀπὸ κάθε του ταξιδί, ἀπὸ κάθε τος γνωριμιών, μπόρεσε νὰ βγάλῃ κ' ἔνα πετραδάκι γιὰ τὸ προσχεδιασμένο του κτίριο. Καὶ σήμερα τὸ κτίριο αὐτὸ εἶνε σχεδὸν τελειωμένο. Τὸ «Νέον Πνεῦμα» εἶνε σὰ μιὰ Εισαγωγὴ ποῦ μῆς δείχνει τὸ σχέδιο. Τ' ἄλλα ποτέ βγάλια ποῦ βγοῦν ἀργότερα, θὰ εἶνε οἱ λεπτομέρειες, οἵσες ἔχουν τόπο μέτα στὸ σχέδιο αὐτό.

'Ετοι τὸ ἔργο τοῦ Γιαννόπουλου εἶνε ἔνα έργο. Διαφέρει πολὺ ἀπὸ κείνη ποτὲ βγαίνουν γιὰ νὰ κάμουν ἔνα πρόσκαιρο θόρυβο. 'Έχει μέσα του ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ ζήσῃ περισσότερο ἀπὸ μιὰ δημοσιογραφικὴ ημέρα· και διπὼς ὑποβάλλει τὶς ιδέες μὲ τὸ δυνατό του θρό, δπως τὶς γαράττες ετὸ μιαλὸ σὰν μὲ πυρωμένο σίδερο, μπορεῖ νὰ κάμη προσήλυτους και νὰ χρησιμέψῃ κάποτε σὰν διηγός. Πι' αὐτὸ είμαστε υπογεωμένοι νὰ τὸ προσέξουμε, νὰ τὸ σεβασθοῦμε, κι' ἀν δὲ μῆς ἀρέσῃ, νὰ τὸ πολεμήσουμε.

*

"Οπως κάθε ἀληθινὸς καινοτόμος, δὲ Γιαννόπουλος γκρεμίζει, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἀπάνω 'εταίρεια.

Δὲν τοῦ ἀρέσει ἡ σημερινὴ Ελλάδα. δπως τὴν έκαμαμε, και γρεύει νὰ πλάσῃ μιὰν Ελλάδα καινούργια. Καὶ ή καινούργια αὐτὴν Ελλάδα δὲ θὰ εἶνε παρὰ τὴ φυσικὴ συνέχεια τῆς παληᾶς, ή ἔξαρχούθηση τοῦ νόμιμου δρόμου, ἐνῷ τὴ τορινὴ δὲν εἶνε, κατὰ τὴν γνώμη του, παρ' ἀντινομία και τὸ παραστρατίσμα.

Μὲ κοντύλι μεγάλου σατυριστοῦ ζωγραφίζει τὴν κατάστασή μας, τὴν πολιτική και τὴν κοινωνική, και δείχνει μὲ ἀπαράμιλλη εὐγλωττία ποῦ μᾶς κατάντησε τὸ ἀξιοθήνητο αὐτὸ παραστράτισμα ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ πρόερισμό: στὴ πρόθυρα μιᾶς 'Επανάστασης, ποῦ θὰ μᾶς ἀποτελεῖσθη. Εἶνε Ισια-ἴσια ή 'Επανάσταση ποῦ τὴν προλέγουν οἱ δημοσιογράφοι και μερικοὶ μάλιστα τὴν συμβούλευσον και τὴν ὑπόθαλπουν.

'Ο Γιαννόπουλος δύνας φωνάζει: φυλαχθῆτε! Δὲ μᾶς χρειάζεται τέτοια 'Επανάσταση, χειρότερη ἀπ' δλα τοῦ ποντολόγου μας και θὰ μᾶς ζητήσεις στὴ σωτηρία. Βαθύτατη πνευματική και θύμική 'Επανάσταση, ἀτομική, κοινωνική, πολιτική, ιδεολογική, φιλολογική, καλλιτεχνική. Νὰ καταρρίψουμε διλες τὶς παληᾶς ἀξίες, τὶς φεύγεις, νόρισουμε κατὰ μέρος διλες τὶς παληᾶς ιδέες, τὶς πλάνες, και νάσπαθούμε, νάγκαλιάσουμε καινούργιες, ἀληθινές. Νὰ

ζήσουμε ετό δέκτης σύμφωνα μὲ τὸν ὄργανον μας, τὸ κλῖμα μας, τὴν ιδιοσυγχρασία μας, τὸ χαρακτήρα μας, τὴν ιστορική μας παράδοση, τὸν ἔθνικό μας προορισμό.⁵ Νέκολουθησουμε μὲ ἄλλους λόγους τὴ φύση μας καὶ νὰ δημιουργήσουμε ἐναν καινούργιο ἔλληνικό πολιτισμό, ετὴ θέση τῆς σημερινῆς φραγκορωματίκης βαρβαρότητας.

Αὐτὸς εἶναι αὐτὸς θέλεις διανούσουλος, καὶ μὲ τὸ σύγγραμμά του τὸ πολύτερον εἰς αὐτὸς θέλεις νὰ μᾶς βοηθήσῃ, νὰ μᾶς δημηγόρη, νὰ μᾶς ακαταρράκτωσῃ μὲ φῶς... Ποιόνεις καὶ δέξεται εἴναι ὅλα μας τὰ πράγματα, δὲ τὰς τὰς ἀκαθηλώσεις τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, καὶ μᾶς δείχνεις σὲ ποιά κατάντια βρίσκεται σύμερα τὸ κάθε τί, καὶ πῶς πρέπει νὰ αδημιουργηθοῦν ὅλα, σύμφωνα «μὲ τὴ φυσιολογία τοῦ Ἑλληνος καὶ τὴ φυσιολογία τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς». Τίποτα, φυσικά, δὲν εἰσὶ χρέεις, γιατὶ τίποτα δὲν εἶναι εἰς τὴν θέση του, γιατὶ τίποτα δὲν εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔγραψε νὰ εἴη: Κοινωνία, κράτος, πολίτευμα, ἐκκλησία, παρδελα, στρατός, στόλος, τύπος, φιλολογία, γλώσσα, θέατρο, μουσική, ζωγραφική, γλυπτική, ἀρχιτεκτονική. Κατάντης νὰ μὴν ὑπάρχῃ σύμερη ετὴν Ἐλλάδα οὕτη ΕΝΑ ΙΔΡΥΜΑ, διποιουδήποτε κλάδου, ποῦ νὰ ἔκτελῃ τὸν ἔθνικό του προορισμό, ποῦ νὰ δημηγόρη σύγουρα ετὸν αὐρινὸν νεοελληνικὸν πολιτισμό. Ἀλλὰ διανούσουλος τέτοια θὰ ήθελε ΟΛΑ μας τὰ Ίδρυματα, — πραγματικῶς Ἐθνικά, — καὶ μᾶς δείχνει μὲ ποιὸν τρόπο, σιγά-σιγά, μποροῦσε νὰ γίνουν.

★

Απὸ τὶς δεκαπέντε μονογραφίες ποῦ θάκολουθίσουν τὴν ἔκδοση τοῦ «Νέου Πνεύματος», μιὰ μόνο — πολὺ σπουδαῖα κατὰ τὴ γράμμη μου, — δημοσιεύθηκε πέρσον 'ετὸς τοῦ "Ἀστυ": Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ. Οποιος εἶναι νὰ παρακολουθῇση τὴν αἰσθητικὴν αὐτὴν μελέτη, τὴν πρόστη καὶ τὴ μονάχοιβη ποῦ φάνηκε ως τῷρα 'ετὸν τόπο μας, αὐτὸς μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ὅλο τὸ Σύστημα τοῦ διανούσουλος 'ετὴν πρακτική του ἔφαρμογή.

Τὸ εἶναι σύμερα ἡ τάχα ἔθνικὴ ζωγραφικὴ μας 'ετὸ σύνολό της; Μιὰ ἐλεεινὴ ἀπομίνηση τῆς Εὐρωπαϊκῆς. Οἱ ζωγράφοι μας βλέπουν μὲ ξένα μάτια καὶ ζωγράφουν μὲ ξένη γράμμη καὶ μὲ ξένα χρώματα. Τίποτα τὸ ἔλληνικό, τὸ ἔθνικό, 'ετὶς παρισιάνικες κοκότες ποῦ μᾶς παρουσιάζουν γιὰ ἔλληνοπούλες, η 'ετὸ γερμανικὰ σκοτάδια ποῦ μᾶς παρουσιάζουν γιὰ τοπία ἀττικά. Ενας Θέμος "Αννινος

μόνο, κατὰ τὸ Γιαννόπουλο, ἐπίτυχε ὡς τώρα τὴν ἔλληνικὴ γράμμη τὴν εὐγενέστατη, καὶ ίσως μόνο ἐνχειρίδιος Φωκᾶς κατόρθωσε νάποδώσῃ λίγο ἔλληνικὸν χρῶμα καθαρό. Οἱ ἄλλοι χάνουνται παραστρατισμένοι, μὲ κλειστὰ μάτια μπροστὰ στὴν ἔλληνικὴ φύση, ἀνίκανοι νὰ δημιουργήσουν μιὰ τέχνη ἔθνική, μολονότι πολλοί, ὥπως ὁ Μαθιόπουλος, ἔχουν ταλέντο δυνατό. Κι' διανούσουλος προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὰ μάτια, νὰ τοὺς δείξῃ τὴν πανεύμορφη ἔλληνικὴ φύση, — τὸ χῶμα, τὸν ἀέρα, τὸν οὐρανό, τὸ φῶς, τὸ δένδρο, τὸ χόρτο, τὸ βουνό, — νὰ τοὺς διδάξῃ ποιὰ εἶναι τὰ χρώματα ποῦ ἐπικρατοῦν ὕδωρ, ποιὰ εἶναι ἡ γράμμη ποῦ βασιλεύει. καὶ ποιὸς εἶναι διαφορετικός ποῦ πρέπει νὰ ἔχῃ μιὰ ζωγραφικὴ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

Αὐτὰ δλα, 'ετὴν μελέτη ἐκείνη τοῦ διανούσουλου, γίνονται μὲ τέτοιαν ἀλήθεια, ὀξύτητα καὶ λεπτότητα 'ετὴν παρατήρηση, μὲ τόση ποικιλία, χάρη καὶ δύναμην 'ετὸ ὄφος, καὶ μὲ τέτοια λογική, ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια 'ετὴν θεωρία, 'ετὴν ἀπόδειξη καὶ 'ετὴν ἐφαρμογή, ὥστε χωρὶς δισταγμό μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς πῶς διανούσουλος εἶναι διπότος Ἑλληνας.

Καὶ δι' τοῦ κάνει μὲ τὴ ζωγραφική, τὸ ίδιο κάνει μὲ τὴν Ἀρχιτεκτονική, τὴν Γλυπτική, τὴν Μουσική, τὴν Ποίησι, τὸ Διήγημα, τὸ Δοσμα, τὴ Γλώσσα κατ. κατ. Ἐξετάζει πῶς εἶναι, καὶ μᾶς δείχνει πῶς ΕΠΡΕΠΕ νὰ εἴη. Καὶ σιγά-σιγά, ρχινῶντας ἀπὸ τὴν Τέχνη, περνῶντας 'ετὴν Γλώσσα, προχωρῶντας 'ετὴν Κοινωνία καὶ κατατάγοντας 'ετὴν Πολιτεία, συμπληρώνει ἐνα σύστημα καθολικῆς νεοελληνικῆς Ἀναγέννησης, πάντα μὲ τὸν ίδιαν ρχή, καὶ μεγαλοδεστής, μὲ πίστη ἀκλόνητη 'ετὴν ἀξία καὶ τὴ δύναμη τῆς ἀθάνατης Φυλῆς, καταστρώντας τὸ μεγάλο σχέδιο καὶ ρίχνει τὸ στερεὸ θεμέλιο τοῦ ὄντερεμένου του νεοελληνικοῦ Πολιτισμοῦ, — μεγάλου σὰν τὸν ἀρχαῖο, μεγαλείτερου ἀπὸ κάθε ὄλλο σημερινό.

★

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητο, ὅτι διανούσουλος ἐφθασε 'ετὴν γενική, αὐτὴν ἀντιληφτη ἔκεινῶντας ἀπὸ τὴν Τέχνη, τὴν ἀγαπημένη του, ὅπως λόγου χάρη δι Χρυσάφης θὰ ἔφθανε ἔκεινῶντας ἀπὸ τὴν Γυμναστική του. Ο διανούσουλος εἶναι πρώτα-πρώτα — καὶ ίσως δὲν εἶναι τίποτ' ὄλλο ἀπὸ — ΑΙΣΘΗΤΙΚΟΣ. Ωραιομάνης γεννημένος, ἔβλεπε ὄλα μας

μέρι δὲ θὰ στήσει στάγηντερά χωράφια ποὺ ἀσπροβολοῦν τὸ θέρο καὶ θὰ πάσι πάλε νὰ στριμωχεῖ καὶ νὰ λουφάξει μὲς στὶς στοιχιώμανες καὶ βαθίες σπηλαῖες σὰ νόναι καμία μαγίστρα.

Βγάζει στὸ πλάγιο τὰ παλιούρικα ποὺ κλειστοῦν τὴν θύρα του δι Στάθρος Γκέλας καὶ σὲ λίγο βαστλέβει ὄρθις κι ἀκούντος μὲς στὸ χαμόσπιτο. Κανένας δὲν ἀναταράξεται στὸν ἔρχομό του καὶ μόνο τὸ πιστό μανάρι ἔσχαρίζει μέσα στὸ μισόφωτο καὶ ζυγώνει, βουβό κι ἀφτὸ τῷρα, νὰ τὸν ἀγναντέψει παραπονεμένα: μυρίζεται λίγο τὰ κρεμασμένα χέρια του καὶ φέγγει πάλι σιγανά καὶ μὲ χαμηλωμένο τὸ κεφάλι: σὰ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ λησμονηθεῖ τίποτα κι ἀπὸ τὸν κύρη του.

Ἡ μάδην φορεσιά του εἶναι μούσκεμα καὶ βαριά σὰ νὰ τὴν ἐπλενε στὸ ποτάμι, σὲ κάθε σάλευκά του γυαλίζει φανταχτά καὶ τὰ νερά σταζούν δλόγυρα καὶ βρέχουν τὸν ξερότοπο· τὰ μανίκια του πέφτουν ἀκούμπωτα καὶ ἔσκισμένα σὰ λουρίδες καὶ δείχνουν ἀνάμεσα τὰ στέρια καὶ δουλεμένα χέρια του ποὺ κρεμνοῦνται κάτου σὰ δύο καμένα κούτσουρα. Χαντακωμένα εἶναι καὶ τὸ πρόσωπό του ἀπὸ τὸ παντοτινὸ τάργασμα καὶ παραλαγμένο τὸ χρῶμα του. Θαρρεῖς φωτιὰ τὸν ἔχει ψήσει.

τὰ πράγματα γύρω του σαχημα, καὶ ἐπειτα, ἔξετά-ζοντας τὴν αἰτία, βρῆκε πῶς ἡταν καὶ παράλογα. Καὶ σκέψτηκε πῶς μπορεῖ νὰ γίνουν ὀδοιποία μὲ τὸ νὰ γίνουν λογικά. Τὴν ίδια αἰτία τῆς ἀσχήμης, ποῦ τὴ βρῆκε εἰκόλα γιὰ τὸ ἔνα—γιατὶ ἡταν δλοφάνερη, — προσπάθησε νὰ τὴν ἔνακελύψῃ καὶ 'ετὸ ὄλλο, καὶ εἴδε μ' ἐκπληκτὴ του πῶς ἡταν κρυμμένη κ' ἔκει· ἐπειτα καὶ 'ετὸ ὄλλο, ἐπειτα καὶ 'ετὸ ὄλλο. Ετοι σιγά-σιγά, χωρὶς νὰ τὸ κατελάθῃ κι' δι ίδιος, βρέθηκε μ' ἐνα σύστημα. Γιὰ νένακαινίση τὴν Τέχνη, γιὰ νὰ τὴν κάμη δηλαδὴ ἔλληνική, — γιατὶ ἄλλοιωτικά δὲ θὰ τοῦ βρεσε, — εἴδε πῶς ἐπρεπε μὲ τὸν ίδιον τρόπο, ἐπάνω ἐτὴν ίδια βάση, νένακαινίση καὶ τὴν Κοινωνία. Καὶ ἡ ἀνακαινισμένη Κοινωνία θὰ ἔνιε πατ' ἀνάγκην ἀνακαινισμένη Πολιτεία, καινούργιον Κράτος ἔλληνικό, καὶ δι' αὐτὰ μαζὶ καινούργιο ἔλληνικό Πολιτισμό. Τότε δλα τὰ πράγματα γύρω θὰ ἡταν ώραία καὶ θὰ ἔναντοιούσαν τὸν Αἰσθητικό, ποῦ περισπότερο ἀπ' τὴ ζωὴ του ἀγαπητὸ τὴν εύμορφια.

"Ετοι τὸ εύμορφια δημηγεὶ 'ετὴν ζλήθεια, ετοι ἡ ἀληθινὴ Τέχνη δημηγεῖ 'ετὴν ζλήθειν ζωὴ. Ο ἀνακαινιστὴς τῆς Τέχνης γίνεται ἀνακαινιστὴς δλης του τῆς Κοινωνίας. Ζητῶντας ἔθνικὴ Τέχνη, ζητᾷ ἔθνικὴ ζωὴ. Κ' ἐπειδὴ γιὰ νὰ ὑπαρξῃ ἔθνικὴ Τέχνη, πρέπει νὰ πηγασή ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῆς ἔθνικῆς Ψυχῆς, ὥπως τὴν ἐμόρφωσε ἡ Φύση κι' ἡ ιστορικὴ Ιαράδοση. καὶ πάλι, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸς, πρέπει νὰ ζήσουμε, καὶ καλλίτερα νὰ ξαραζήσουμε σύμφωνα μὲ τὴ Φύση καὶ μὲ τὴν παραδοση, — γι' αὐτὸς τὸ Σύστημα τοῦ διανούσουλου, ποῦ κατὶ τέτοιο γυρεύει: νὰ έφαρμόσῃ, μοῦ φαίνεται σύβαρὸ κι' ἀληθινό.

★

Όπως δέ τοτε εἶναι πρωτότυπο. Αὐτὸς πιστεύω νὰ μοῦ τὸ δημολογήσουν τώρα καὶ δημόσιογράφοι. Τέτοια γενικὴν ἀντίληψη, τέτοιο σύνολο δὲν παρουσιάσεις ἀκόμα κανεὶς μας. Πολλοί μπορεῖ νὰ είπαν πῶς πρέπει νὰ φέρουμε πιὰ τὸν Εύρωπαίους καὶ νὰ κυττάζουμε τὸν ἀντιτούλη μας· πολλοί μπορεῖ νὰ ζήτησαν τὴν «ἔθνικὴ ἐμπνευση» 'ετὴν Τέχνη καὶ τὴν «ἔθνικὴ γλώσσα» σὲ δλα. Ἀλλὰ κανένας, στοχαζουματ, δὲν εἶπε καὶ δὲν ἀπόδειξε πῶς γιὰ νὰ ποκτήσουμε λόγου χάρη ἀξιόμαχο στρατὸ καὶ στόλο, πρέπει: πρώτα νὰ κτίσουμε σπίτι: ἔλληνικό, η πῶς γιὰ νὰ ζήσουμε 'ετὴν πόλη καὶ λὴ συγκοινωνία καὶ στὸ έξωτερικό

«Κοιμάστε ποὺ νὰ μὴ χορτάστε;... Κ' ἐγώ γυρῶ στὸ χαροκόπει ποὺ νὰ μὲ μάσει ἡ σκοτεινά...» θερέβει καὶ βογγάει κι ἀνακυκλώνει τὰ δύο του χέρια γιὰ νὰ στραγγίσει τάκουρα καὶ γρίβα γένια του ποὺ ἀνακατώνουνται: καὶ μαχαίνουν ισιασμένα σὰν πετρίκια (1).

Η δόλια γυναίκα του ποὺ μισοκοιμόνταν καὶ λογιάζονταν πῶς τὸν ἔβλεπε μὲς στόγειρο, τινάζεται τώρα πάνου λαχταρισμένη καὶ κουνάει τοὺς νώμους της καὶ γανώνεται γιὰ νὰ ξαγρυπνήσει κάπως. «Ησκεις μονάχα περνοῦν δύπρός της ἀκόμα καὶ τρίβει τὸ πρασινόκκινο καὶ πρησμένο μούτρο της μὲ τὶς γδαριμένες ἀπαλάχμες. Οὔτερα λέει γλυκά κι ἀγαλικά.

«Ἐγειρα λίγο... Κι δι τοι μέλλερτε... Μεσάνυχτα θάναι τώρα... Έχεις ώρα πούρθες;...»

«Ακόμα ξ

καλούς διπλωμάτες, πρέπει νὰ ζωγραφίζουμε μὲ χρώματα ἐλληνικά.

Καὶ μολατσάτη, μὴ κορίσσετε πῶς εἶμαι βέβαιος γιὰ τίποτα. "Ενας ἄλλος μπορεῖ νὰ βγῆ καὶ νὰ μᾶς ἀποδεῖξῃ πῶς δὲ Γιαννόπουλος δὲν ξέρει; λέει· πῶς αὐτὲς δὲν ἔχουν χαρμικά σχέση μεταξὺ τους καὶ πῶς μιὰ νεοελληνική 'Αναγέννηση,—ποῦ ἀρχισε κιόλα—μπορεῖ νὰ τελειώσῃ ἐξαίρετα μὲ ἄλλο σύστημα, μὲ πολὺ Εὐρωπαϊσμὸ λόγου χάρη, ἀρκεῖ νὰ ξέρουμε γὰ τὸν διαλέμε.

"Ισως. 'Εγὼ ἔνα ξέρω μοναχό: δις προβληματική κι' ἀν θὰ εἴνε ἡ κοινωνιολογική, ἡ φιλοσοφική ἢ ἡ ιστορική ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ Γιαννόπουλου, ἡ αἰσθητική του δρμας ἀξία θὰ εἴνε μεγάλη, ἀνυπολόγιστη. "Αν ζήσῃ, θὰ ζήσῃ γι' αὐτό. Καὶ θὰ τὸ μελετοῦν μιὰ μέρα καὶ θὰ τὸ συμβουλεύουνται. Θὰ ἔχῃ ἀπάνω-κάτω γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐπίδραση ποῦ εἰχε' στὴν Ἀγγλία τὸ ἔργο τοῦ Ράσκιν. Καὶ ἀν δὲ θὰ ἐπαναστατήσῃ τὸ διοικητικό μας σύστημα, κι' ἀν δὲ θὰ ρίξῃ τὴν συναλλαγὴ, ἀλλὰ βέβαια θὰ μεταμορφώσῃ μιὰ μέρα—τουλάχιστο—τὸ σαλόνι μας.

★

Αὐτὰ μὲ λίγα λόγια γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Γεωνόπουλου. Εννοεῖται πῶς δὲ μοῦ ἡταν δυνατὸ νὰ μπῶ σήμερα ἐτὶς χίλιες του λεπτομέρειες καὶ νὰ δεῖξω τὴν συμφωνία μου ἡ τὴν ἀσυμφωνία μου ἐτὶς χίλια πράγματα ποῦ παρουσιάζουνται ἐκεῖ-μέσα. Δὲν ἐννοῶ τὰ προσωπικά. Τὰ πρόσωπα ὅλα, καὶ τὰ μεγαλύτερα δπως καὶ τὰ μικρότερα, Καποδίστριας καὶ Δεληγιάννης, Ψυχάρης καὶ Μιστριώτης, ἐξαφανίζουνται σὰν καπνὸς μπροστὰ ἐτὶς ἰδέες. Κ' ἐννοῶ τὶς ἰδέες. Οὕτε θέλω νὰ κρύψω πῶς μερικὲς—καὶ μάλιστα θεμελιακές,—μὲ βρίσκουν ἐπίφυλα κτικὸ καὶ ἄλλες πάλι ἀντίθετο. "Άλλα γι' αὐτὲς μπορεῖ νὰ ξαναμιλήσουμε πλατύτερα σὲ κανένα ἄλλο φύλλο τοῦ «Νουμά». Γιατὶ γιὰ τὸ «Νέον Πνεῦμα», μὲ τὴν ἀδεια καὶ τὴν φρασεολογία τῶν δημοσιογράφων, μπορεῖ κανεὶς νὰ αὐνόση φωνήν καὶ νὰ «ἐπανέλθῃ πολλὲς φορές, χωρὶς νὰ σκανδαλίσῃ κανένα.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

κοπημένος εἶμαι καὶ στάζω...»

«Κάτι ἔχει ἀπομείνει...—Μὲ ἐσύ ἔχεις κολυμπήσει, χριστιανὲ!.. Δὲν εἴναι ἵδρος ἀφτός...» φηλάνει τὴν φωνή της ἑκείνη, σὰν τὸν πασπατάρει τριγύρο χαζὰ καὶ σκυμένη. «Τὰ μάτια μου δὲν ἀλλάνωνται καὶ μὴ θές νὰ μοῦ τὸ κρύψεις...»

Μὲ τὰ ριζωμένα φρύδια του κατσουφιάζουν πιὸ σφιγκτοδεμένα τώρα καὶ λοξεύει ἀργὰ κι' ἀργὰ πότε δῶ καὶ πότε κεῖ ζαλισμένες καὶ φρυγτές ματιές· ἀναστηκώνται σὲ καθεὶς ἀνάστα του τὰ διάπλατα στήθια ἡσάπουν κι' ὅλο φυσάει βαριὰ καὶ κούφια κι' ἀνατριχιάζει τὴν ξαφνιασμένη γυναικα του.

«Σὲ φοβάμαι τὴν νύχτα τούτη. Στάζο μου...

Τί μὲ τηρεῖς ἔτοι;... Γιατὶ δὲν κουβεντιάζεις νὰ κάμω κι' ἔγω λίγη καρδιά;... σὲ νὰ μὴ μὲ παραφτάνουν τέλλα τὰ βέσσανα... Θὰ μάρφισεις μὲ καριὰ φρίξη;... Τὶ ἔγεινες ἔτοι;...»

«Περνοῦσα τὸν πόρο καὶ παραπάτησα κάπως μὲς στὴ νύχτα... Υστερα μάναποδογύρισε τὸ κλωσμα... Ή πλεῖστη μέθηγαλε πέρχ στὸν δχτο... Θέλουντα πνιγμένος τώρα...», λέει χαμηλὰ κι' ἀδιαφρεταὶ ὁ καμπίσιος.

«Ἄχ, χάρος ποὺ θὲ μέκος!.. Νὰ μὴ στέκουμεν κάτου ἀπ' τὸν οὐρανὸ τότες!..»

ΣΕ ΦΙΔΑΟ

Μοίρα τοῦ ἀνθρώπου, ω ἀδερφέ, μᾶς χάτσεψε ἀρφανὰ
Νὰ γέρνει τὸ χαμόγελο στοῦ χωρισμοῦ τὸ κλάμα.
Φεύγουμε¹ πλοιο ἀτάξιο μὲ ἀγέρια ταπεινά,
Τερπνά λαλάς: δὲ Ζέφυρος καὶ οἱ αὔρες πλέουν ἀντάμα,
Στὰ δγόγια λευκὰ πανιά φυσάει τὰ γείλια ἡ Μοίρα.
Κι' θταν σφυρᾶν παράφορμοι καιροὶ στὴν τρικυμία
Τὸ πλοῖο θὰ μείνῃ δλάρρων στὴν πελαγίσια ἀρμύρα
"Η ἀραξοδόλι ἀτάλευτο σὰν πιάσει ἀπανεμιά;
"Οχι, ἀδερφέ μου, δροχος κρυφός κυλάει στὸν τρικυμό²
Ζατή, κι' ἀγάπη μας, ωμές, κ' ἔχει γραμμένο ἡ Μοίρα
Ούδε οι καιροὶ καὶ οἱ συφερὲς νὰ φέρουν χωρισμό.

PRIOR

ΣΤΗΝ ΗΕΤΑΛΟΥΔΑ

Λιοκόρη, ἀκλούθα τὸ τερπνὸ καὶ μάγο πέταμά σου
"Οδε ἀπλωνότες ὀλόψυχοι καὶ οἱ παραδείσιοι ἀνθοί.
—Μὲς σὲ λειχάδια φλόφωτα σὲ σμίγει ὁ ἑρωτάς σου—
Πίνε στὸ νεκταράκρουνο μὲ τὸ χρυσό γιαλί.

Σὰν τὸν ἐσπερινὸ οὐρανὸ τὰ πλούσια σου φτερούγια
Θὰ είναι, ποῦ ἀνοίγεται καὶ κλεῖ σ' ἐκστατικὴ σιωπή.

Στῆς μάννας γῆς σαλεύοντας τὰ στήθια ταπεινά
Μόλις μονάχο ἐπράβαλες τὸ σκουληκάκι ξύτενο
Καὶ τώρα ἀνέτες τὸν τέφο σου νὰ βρήσεις ειώνιον ὅπνο.
Πῶς μοιάζεις τὴν ἀνθρώπινη τὴν Μοίρα, ἀληθινά.

ROGERS

(Μετάφραση Σπ. Πασχιάνη ἀπὸ τὸ 'Αγγλικό).

Ο ΠΥΡΕΤΟΣ

Μερικὰ κεφάλαια ἀπὸ ἔνα καινούριο
βιβλίο «ΤΟ ΧΤΙΚΙΟ»

Τί είναι πυρετός, πιέσι οἱ γενικὲς θεωρίες ποὺ ἔχουν πέραστη τώρα στὴν ἐπιστήμη, γιὰ τὴν ζητήματα τέτια γενικά, δὲν είναι ἵδρος ὁ τόπος. Ἐδῶ θὰ διούμε τὶ σημασία ἔχει δ πυρετός στὸ χτικιό. "Αλοτες τὸν πυρετὸ τὸν παραπηρούσανε μὲ τὸ χέρι καὶ μὲ τὸ σούγιο, τώρα τὸν μετρούμε μὲ τὸ Θμ.

Τὸ Θμ. ποὺ μᾶς χεισάεται γιὰ τούτη τὴν δουλιὰ πρέπει νὰ δείχνει σωστὰ τοὺς βαθμούς ἀναμεταξὺ 34° καὶ 41°, νὰ στέκεται ἐκεῖ ποὺ ἀνεβαίνει, νὰ ξαναγυρίζει πίσω ἐφολα, δηλαδὴ μὲ δύο τρία

Τριγυρνάει κατόπι μὲ βιὰ γιὰ νὰ τοιμάσει τῶνα καὶ τέλλο πράμα καὶ νὰ νοικοκυρεφτεῖ: λυγάει δλοένα ταχγκρυπο κορμὶ της, σὲ σκύβει χάμου, καὶ σφαλνάει μὲ πεῖσμα καὶ μὲ σύλλοη τὰ γείλια ποὺ τζήσει σουφρώσει καὶ τάχκιασε σὲ μύτη πουλιού· φαίνεται νάραδάει γιὰ νάρρει κάτι μὲ τὰ μάτια της ποὺ τὰ πλανάει ζυπνὰ καὶ γοργά μὲς στὸ χαλασμένο σπίτι.

Κι' ὁ νιόφερτος διντρας ἀναπετάει τὸ λιθακωμένο μεῦτρο του κοντὰ σὲ καθεὶς περπατησία τῆς Μελάχρως κι' ὑστερα τὸ κουνάει πάνου κάτου θλιβερὸ καὶ συννεφιασμένο. Σκοτιδιάζει τὸ μυαλό του τώρα καὶ λογχαριάζει τὰ χαμένα νιάτκα του, δταν τὴν κυνηγούσε μὲς στὰ ρουμάνια καὶ τὴν ἐφραχτε στὰ φεγγαρώματα μὲς στὸν δόρο δὲ νάτανε καριὰ μουσίδα.

«Θέλεις νὰ δαγκώσεις μιὰ κομάτα φωμή, —ένα λιθοκόματο;... Μόνο κι' ἀφτὸ ἔχουμε... Τὸ μαδηστὸν τὰ ποντίκια κιόλας... Τὸ τρῶμε τώρα κι' ἔμετς ποντικοφαγωμένο..., τὸν κρένεις ξάφνους ἡ λυπημένη Μελάχρω.

«Άφτὸς σωπαίνει κάμπτοσσο βυθισμένος δίχως νὰ σηκωθεὶ κεφάλι κι' ἀπαντάει κατόπι μ' ἔνα διπλὸ στεναγμό.

ἀλεφρὰ τινάγματα τοῦ χεριοῦ, ποὺ τὸ βαστᾶ, κατακάτου τέλος ἐν τυγχὲν ἀπὸ ἀπροσεῖλα γυρίσει τὸ πάπανω κάτω νὰ μὴν πέρνει κι' διάργυρος τὸν ἰδιο δρόμο.

Τὴ Θα μπορούμε νὰ τὴν παίρνουμε.

Πρῶτο: στὸ στόμα. "Ο μετρούμενος δὲν πρέπει νὰ ἔχει πιεῖ λόγο πρὶν κρύα ἡ παγωμένα ποτάκ, νὰ μὴν εἴται γιὰ ώρα ἔξω στὸ κρύο. Τὸ Θμ. θὰ τὸ χώσει βαθιὰ κατ' ἀπ' τὴ γλώσσα καὶ θὰ τὸ ἀφίσει ώς δεκαπέντε λεφτά, ἀκόμη κι' ἀν είναι Θμ γοργανάσσατο ἡ τοῦ λεφτοῦ, ὅπως τὸ λέν, Θμ. δηλαδὴ ποὺ σ' ἔνα λεφτό παίρνει τὴ Θα.

Δέρτερο: στὴ μασκάλη. "Αν είναι δρομένη νὰ στεγνωθεῖ καὶ νὰ κλειστεῖ καλὴ ἀκουμπόντας τὸν ἀγκώνα στὸ στήθος, καὶ τὸ χέρι στὸν ἄλλον ώμο. Τὸ Θμ. θὰ σταθεῖ κι' ἴδω 13 λεφτά.

Τρίτο: πέρνουμε τὴν Θα στὸν ἀρχὸ, στὸ μέρος δηλαδὴ ἀπ' ὅπου βγαίνουν ταποχωνέματα τῆς θροφῆς. Ἐδῶ σὲ 4, 5 λεφτά πέρνουμε σωστὰ τὴν Θα, γιατὶ ἀπὸ δῶ περιστέρερο παρ' ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος πλησιάζουμε στὴν ἐσωτερική ζέστη κι' ἀφτὴ ζητούμε νὰ μετρήσουμε.

Ο ξεταζόμενος ζαπλώνεται, γέρνει ἀπ' τὸ ἔνα πλάγι, τὸ Θμ. γώνεται ώς 6, 7 εκμ. Πρόσεχε νὰ μὴν γέρνει κατὰ κάτω, γιατὶ μπορεῖ κι' διάργυρος πέρνοντας τὸν ἰδιο δρόμο νὰ δείξει παραπάνω.

Τὸ πυγὸ σκατάληλο μέρος είναι ἡ μασκάλη, δύσκολο νὰ κλειστεῖ ἀπὸ παντοῦ κι' ἀργεῖ νὰ ζεσταθεῖ. Η Θα είναι πάντα χαμηλότερη στὴ μασκάλη καὶ στὸ στόμα παρὰ στὸν ςχρὸ κατὰ 0,2—1,0, καμιὰ φορὰ καὶ περισσότερο.

Τὸν ςχρωστὸ καὶ τοὺς τριγυρινούς πρέπει νὰ τοὺς δασκαλένει διχονοτας τους δὲ ἰδιος πῶς πέρνεται σωστὰ ἡ Θα. Μετὰ τὴ μέτρηση κρύβεται τὸ Θερμόμετρο, μὴν τ' ἀφίνεις ἴδω κι' ἔκει, μὴν τὸ παίζεις στὰ χέρια.

Η ταχτική, ἡ φυσιολογική Θα παίζεις μεταξὺ 36° καὶ 37°· ἀναλογία τὸ μέρος ποὺ τὴ μετρούμε· ἀναλογία τὴν ώρα (πρωΐ, μεσημέρι, δειλινό, βράδι, νύχτα), ἀναλογία τέλος ποὺ διεταζόμενος εἴται γιὰ ώρες ήσυχος, εἴτε ἀμέσως πρὶν είχε κουραστεῖ κι' ἄλλα καθέκεστα, ποὺ θὰ τὰ διοῦμε προχωρούτας.

Λοιπὸν διτος θέλει νὰ βρεῖ τὴν ταχτική του Θα θὰ μετρήσεις τὴν Θα του τὴν πρωινή, προτοῦ σηκ